

minuty

DO ATOMOVÉ PŮLNOCI

Karel
Pacner

Kdy byla zkáza světa
otázkou náhody
či jediného
rozhodnutí?

≡ KNIHA ZLIN

Minuty do atomové pŮlnoci

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.knihazlin.cz
www.albatrosmedia.cz

☰ KNIHA ZLIN

Karel Pacner
Minuty do atomové pŮlnoci – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2022

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

hot history

minuty

DO ATOMOVÉ PŮLNOCI

Karel
Pacner

A large, stylized graphic of a clock face, rendered in black and white. The clock is partially visible, showing the upper right quadrant. The hour markers are represented by solid black circles of varying sizes. The hands of the clock are thick black lines. The overall design is minimalist and modern.

≡ KNIHA ZLIN

„Nevím, čím se bude bojovat ve třetí světové válce,
ale čtvrtou povedou lidé klacky a kameny.“

Albert Einstein

„LEŽÍCÍ PACIENTY DO KRYTU ODNESEME“

„Chodící pacienti půjdou do krytu sami. Ležící tam odnese.“ To byla první slova, která jsem slyšel, když jsem se probouzel z narkózy v Ústavu klinické a experimentální chirurgie v Krči. V létě 1962 jsem si pořídil oboustrannou kýlu. Bydlel jsem v podnájmu v pražském Braníku, podle územního rozčlenění nemocnic jsem patřil pod ÚKEM, kde mně ji v říjnu odoperovali.

Nikdo z nás pacientů tehdy nevěděl, co se ve světě děje, ani že přišel takový příkaz. Nevěděli to ani sestry a lékaři.

Teprve když jsem se vrátil do redakce, začal jsem po této záhadě pátrat a dověděl jsem se, že v té době měly sovětské lodě vezoucí na Kubu zbraně a vojáky narazit na flotilu amerického námořnictva, která zajišťovala blokádu tohoto „ostrova svobody“, jak ho nazývala komunistická propaganda.

Sovětský vůdce Nikita Chruščov chtěl ohrozit nitro svého úhlavního protivníka, Spojených států. Mezikontinentálních raket, které by přepravovaly atomové bomby nad

Ameriku, měl nedostatek. Chtěl proto instalovat rakety středního doletu na Kubě, aby tím dostal zemi na dostřel. Americká špionážní letadla však objevila sovětská raketová vojska na Kubě v době, kdy se tam zabydlovala. Prezident John F. Kennedy rozhodl ostrov blokovat, žádné další sovětské zásilky tam nepustit a požadoval stažení dosavadního personálu a zbraní. Chruščov se zalekl, protože na přímou konfrontaci s USA nebyl připraven, a Kennedyho požadavku nakonec vyhověl.

Ovšem v okamžiku možného setkání sovětského a amerického loďstva nikdo nevěděl, jak se bude situace vyvíjet, a proto se svět připravoval na střet zbraní. Naštěstí Kreml lodím s vojenským nákladem nařídil, aby se vrátily. K žádnému střetnutí nedošlo.

Když se však podíváme do historie studené války, zjišťujeme, že takových kritických období bylo mnohem víc, většinou se však na ně zapomnělo.

Karel Pacner, březen 2021

*Karel Pacner dokončil rukopis této knihy 21. března.
Zemřel 7. dubna 2021.*

1945

NEJEN OPERACE „NEMYSLITELNÉ“

Winston Churchill byl až do morku kostí antikomunista. Ovšem to mu nebránilo v tom, aby se spojil s diktátorem Josifem Stalinem v boji proti nacistickému vůdci Adolfu Hitlerovi. Po celou dobu druhé světové války měl ale britský ministerský předseda strach, že Stalin opanuje ten kus Evropy, kterou Rudá armáda osvobodí či dobude.

Když se na jaře 1945 blížil konec války v Evropě, nařídil Churchill generálnímu štábu, aby připravil plán útoku proti Rudé armádě. Oficiálním důvodem měly být svobodné volby v Polsku, jak stanovila konference Velké trojky v Jaltě – Stalin se k nim zavázal, ale nikdy s nimi nepočítal. Už i smířlivého Franklina Roosevelta hnětlo, že sovětský vůdce instaloval ve Varšavě vládu, v níž nebyl žádný nekomunistický politik. Svobodné volby jsou v Polsku nemožné!

V britském generálním štábu začali plánovat operaci *Nemyslitelné* (*Unthinkable*). Měly se jí zúčastnit americké divize na kontinentu, stejně jako vojska států Britského

společenství, především Kanady. Zapojení polské armády generála Władysława Anderse bylo samozřejmostí. Zpočátku se počítalo i se znovuvyzbrojením sta tisíc zajatých německých vojáků. V březnu proto nařídil Churchill, aby se výzbroj wehrmachtu pečlivě skladovala.

Čtyřicet sedm britských a amerických divizí mělo zaútočit 1. července 1945 směrem na Drážďany. Tato síla představovala polovinu vojsk západních Spojenců v Evropě. Pokud by útočníci však nevítežili v prvních měsících, protáhlo by se tažení do zimy a začala by dlouhodobá totální válka.

Západní generálové považovali od začátku toto tažení za nebezpečné, jak se vyjádřil britský generální štáb 22. května 1945. Rudá armáda měla početní převahu – přes 7 milionů vojáků ve zbrani, zatímco Západ něco málo přes 6 milionů. Výborné tanky s rudou hvězdou by drtily západní ozbrojence. Navíc Washington začal stahovat svá vojska z Evropy do Pacifiku. Pokud by Američané ve válce proti Japonsku pokračovali, plán *Nemyslitelné* by se stal fantazií – konstatovali britští generálové 10. června. Nebylo ani jasné, jestli by k vítězství nad Stalinem přispěli Američané svržením atomových bomb na Rudou armádu a na sovětská území. Měli dvě, které použili v srpnu proti Japonsku. Třetí pumu dokončovali ve třetím srpnovém týdnu, další tři měly být k dispozici v září a říjnu.

Jak se později zjistilo, maršál Georgij Žukov, který velel sovětským silám v Evropě, už v červnu 1945 nařídil, aby se vojska přeskupila a připravila na útok ze západu. Podle historika Johna Ericsona z Edinburghu upozornil Moskvu na plán *Nemyslitelné* jeden z pěti členů sovětské Cambridgeské špionážní pětky, patrně Guy Burgess, příslušník výzvědné služby MI6.

Rooseveltova vláda živila Američany nadšením nad vítězstvími spojenecké Rudé armády a „strýček Joe“, jak Stalinovi všichni říkali, se stal jejich miláčkem. Těžko by strávili pomyslení na novou válku. Obdobně smýšleli i mnozí Britové, zasažení krutostmi bojů. Britské hospodářství bylo rozvráceno a zčásti v troskách. Třebaže rudoarmějci byli vyčerpaní, sílu k protiútoky by jistě našli. Šance Západu byly minimální. V závěru analýzy tohoto plánu sdělil Generální štáb premiérovi: „Výsledek totální války s Ruskem není možné předvídat, ale jedna věc je jistá, vyhrát by nám trvalo velmi dlouho.“ Operace *Nemyslitelné* zůstala jenom zbožným přáním Winstona Churchilla. Odtajnili ji až po skončení studené války v roce 1998.

Požadujeme turecké úžiny

Sovětskému diktátorovi se nelíbily státní hranice na Kavkaze. V roce 1921 byla uzavřena mezinárodní dohoda, do níž se Moskvě podařilo zahrnout klauzuli umožňující vyslat do Íránu Rudou armádu v případě, že by se nějaký stát v této oblasti chystal zaútočit na Sovětský svaz. V létě 1941 hrozilo nebezpečí, že Írán obsadí turecká armáda za asistence Němců. Proto se dvanáct rudoarmějských divízi rozložilo na severu okolo města Tabríz, na zbytku území britská armáda.

Když vojenská výzvědná služba GRU zjistila, že se na hranici se sovětskou Arménií soustředil milion tureckých vojáků, posílil generální štáb toto seskupení ještě o pět divízi. Avšak turečtí generálové byli opatrní – rozhodli se počkat s útokem na Sovětský svaz, až Němci obsadí Moskvu. Jakmile obrátila Rudá armáda wehrmacht nazpátek, Ankara plán na přepadení zrušila. Nicméně milion rudoarmějců na tureckých hranicích v SSSR a v Íránu zůstal.

Americké a sovětské jednotky se druží po skončení druhé světové války v květnu 1945 v Sasku. (Fred Ramage / CC BY-SA 3.0)

Ke konci války přiměly úspěchy Rudé armády Stalina, aby uvažoval o obsazení arménských provincií Ardahan a Kars, které v roce 1921 připadly Turecku. Chtěl poslat armádu, aby obsadila Istanbul, Bospor a Dardanely. To by sovětskému válečnému loďstvu – dosud uzavřenému v Černém moři – otevřelo volnou cestu do Středoziemního moře. O tom snila už Kateřina Veliká v 18. století a v roce 1853 car Mikuláš I. „Jinými slovy, straničtí starci plánovali zřídit v Malé Asii sovětskou vládu, tak jak se jim to povedlo v zemích východní Evropy,“ napsal plukovník Igor Atamaněnko v roce 2008 v deníku *Nezavisimaja gazeta*. Když 9. února 1945 skončila na Jaltě mírová konference Roosevelta, Churchilla a Stalina, nařídil sovětský vůdce členům politbyra Anastázi Mikojanovi a Georgiji Malenkovovi, aby připravili podklady pro jednání o „poválečném přebudování Turecka“.

„Rozhodnutí o použití atomové bomby proti Japonsku učinil prezident až po tom, co se od šéfa americké vojenské výzvědné služby dověděl, že v oblasti Tabrízu pozorují redislukaci divízi Rudé armády – a ty se vydávají k hranici s Tureckem,“ tvrdil Atamaněnko. „Kromě toho ze zprávy, kterou dostal, vyplývalo, že se na průmyslových objektech, dopravě a spojení ve městech, které před třemi desítkami let obsadilo Turecko, zvýšila diverzní činnost arménských povstalců.“ Sověti dokonce přesunuli do této oblasti část svých vojsk z Rumunska a Bulharska. Okupaci Turecka chtěl Harry S. Truman předejít atomovou výhrůžkou.

Chceme, abyste přistoupili na společnou správu úžin Bospor a Dardanely – požádal začátkem června 1945 ministr zahraničí Vjačeslav Molotov Turecko. Sověti tam chtěli vybudovat vojenské základny. Stalin to nadhodil i v Postupimí, ale oba západní státníci se o tom nechtěli vůbec bavit, považovali předcházející smlouvy za nezměnitelné.

Když si Truman uvědomil, že Stalin chce, aby mu část italského válečného loďstva, kterou má dostat jako reparace, předali do 1. srpna, bylo to jasné. V příštích týdnech by tato plavidla osazená sovětskými námořníky mohla z jihu zaútočit na turecká postavení v obou úžinách. Nic nedostane!

Ani těžké bombardování měst, které probíhalo půl roku, nepřimělo japonskou vládu ke kapitulaci. Prezident Truman proto rozhodl použít tu nejstrašnější zbraň – atomové bomby. Dne 6. srpna svrhli první na Hirošimu, o tři dny později druhou na Nagasaki. Zahynuly statisíce lidí. Nálety na Tokio byly ještě zhoubnější, ale šok z nové zbraně přiměl japonského císaře Hirohita ke složení zbraní.

„Musíte ověřit tvrzení o strašlivých obětech!“ nařídila centrála GRU svým důstojníkům, kteří pracovali pod diplomatickým krytím v Tokiu. Odjeli tedy do Hirošimy a Nagasaki.

Hlášení, že obě města jsou totálně zničena a že zemřelo na 220 tisíc lidí, projednávalo politické byro bolševické strany. Když Stalin uslyšel podrobnosti, zlomil v dýmce, kterou se pokoušel rozhořet, sirku. Potom ji odložil na stůl se slovy: „Nástup na Istanbul odložíme. Na lepší dobu. A ať Turci navěky blahořečí Japoncům, kteří se za ně obětovali. To je všechno.“

Atomový projekt má nejvyšší prioritu! – nařídil 20. srpna 1945 Stalin. Bombu musíme vyrobit co možná nejrychleji!

GRU oznámila, že podle shodného mínění špiónů Klause Fuchse, který pracoval v atomovém středisku Los Alamos, a Bruna Pontecorva, který působil v kanadských laboratořích, mohou Američané vyrábět až osm jaderných bomb měsíčně. To byl nadsazený odhad, ale zapůsobil.

Antikomunista Churchill se sice spojil se Stalinem v boji proti Hitlerovi, ale po celou dobu druhé světové války měl strach, že Stalin opanuje tu část Evropy, kterou Rudá armáda osvobodí, a když se blížil konec války, nařídil generálnímu štábu, aby připravil plán útoku proti Rudé armádě.

„Trumanova administrativa byla od prvních dnů své existence neustále konfrontována s mocenskou politikou Sovětského svazu a jaderné zbraně bezesporu sehrály důležitou roli při formování poválečné strategie Spojených států,“ napsal historik Vladimír Nálevka. „Ale posuzovat Hirošimu a Nagasaki pouze pod tímto zorným úhlem je příliš jednostranné a nepřihlíží k reálné vojenské situaci na Dálném východě.“

V září 1946 mělo americké letectvo k dispozici třicet bombardérů B-29, které byly schopné nosit jaderné bomby.

Spuštěna „železná opona“

Na sklonku války diskutovalo nejvyšší vedení v Kremlu o další strategii. Někteří členové politbyra chtěli podporovat západoevropské komunistické strany, aby se chopily moci, případně by jim poslali na pomoc Rudou armádu. Ovšem to by vedlo k válce s bývalými spojenci, kterou by nemuseli vyhrát. Spolupráce se Západem by vyžadovala ústupky ve východní a střední Evropě. Obě dvě linie považoval Stalin za nebezpečné – mohly by podlomit jeho moc. Nezbylo nic jiného, než aby upevňoval své válečné zisky a čekal, až kapitalistické země zachvátí krize, případně mezi sebou začnou bojovat. Ostatně Roosevelt mu na konferenci v Jaltě v únoru 1945 slíbil, že americká vojska se do dvou let z Evropy stáhnou, takže potom nebude žádná síla, která by se mu postavila.

„Podle jeho názoru tedy dlouhodobé dějinné síly odškodní Sovětský svaz za katastrofu, kterou pro něj znamenala druhá světová válka, a Sověti tak nebudou k dosažení svých cílů potřebovat přímou konfrontaci s Američany a Brity,“ napsal John Lewis Gaddis v knize *Studená válka*.

„Mohou si jednoduše počkat, až kapitalistické státy začnou soupeřit mezi sebou a znechucení Evropané se přikloní ke komunismu jako k vítané alternativě. Stalin tudíž neměl v úmyslu obnovit rovnováhu sil v Evropě, naopak chtěl Evropu ovládnout stejně totálně, jako se o to předtím pokoušel Hitler.“

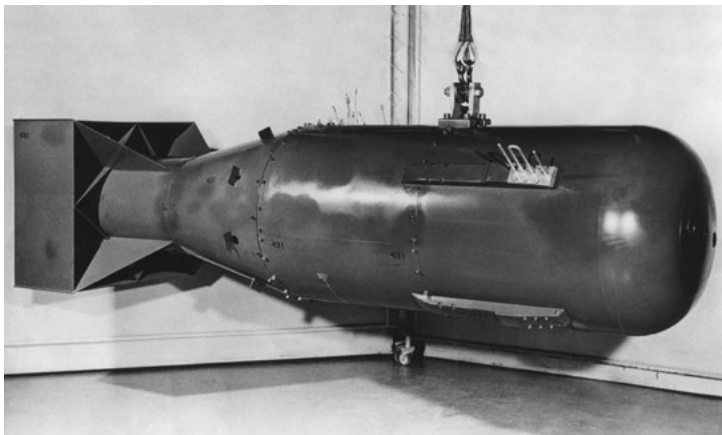
Ovšem to Američané nevěděli. Obávali se, že Rudá armáda brzy zaútočí na západní Evropu, a proto jejich důstojníci připravovali od podzimu 1945 atomový protiúder. V říjnu dokončil sbor náčelníků štábů (*Joint Chiefs of Staff*) plán války se Sovětským svazem, který počítal se svržením atomových bomb na dvacet nejdůležitějších měst. Bulharsko, Polsko a Rumunsko mělo komunistické vlády, které by se k napadenému spojenci přidaly a USA by se s nimi musely vypořádat.

Americké a britské štáby vypracovaly do roku 1950 čtyři varianty možného útoku Rudé armády na Západ. Předpokládaly, že 245 divizí by smetlo západní síly až k Pyrenejím, a až by se USA, Velká Británie a Kanada vzpamatovaly, musely by zopakovat invazi do Evropy. Dalších 85 sovětských divizí by útočilo na Blízkém východě – zabraly by úžiny Bospor a Dardanely a obsadily arabská ropná pole. Proti Japonsku by stálo 40 divizí. Ani 292 atomových bomb, které by Západ použil koncem čtyřicátých let proti Sovětskému svazu a jeho spojencům, by útočníky nezastavilo. Nicméně v červnu 1948 jich měli Američané k dispozici pouze 52.

Je zajímavé, že v těchto letech žádné útočné plány ve Washingtonu ani Londýně nezpracovávali. Přesto měl Stalin z přepadení strach. Když ale nepřicházelo, dospěl k závěru, že pro Západ by nebyl „v daný okamžik výhodný“, jak napsal Petr Luňák v knize *Plánování nemyslitého*.

Atomový útok na japonskou Hirošimu Stalina šokoval a zjištění, že USA disponují jadernými zbraněmi, ho v srpnu 1945 odradilo od obsazení Turecka, které tehdy tajně plánoval.

Model bomby „Little boy“ svržené 6. 8. 1945 na Hirošimu

Se svými úmysly se Stalin netajil. Kapitalismus a socialismus si nemohou porozumět, a proto je válka nevyhnutelná – řekl 9. února 1946 ve Velkém divadle v Moskvě. Velvyslanec George Kennan na toto prohlášení upozornil v proslulém „dlouhém telegramu“. Také Paul Nitze, který měl v Pentagonu na starosti plánování budoucích atomových úderů, pochopil Stalina okamžitě: „Četl jsem ten projev pečlivě a vyložil jsem si ho jako opožděné vyhlášení války Spojeným státům.“ Kennan a Nitze také zformulovali novou politiku Washingtonu vůči komunistickému světu – politiku zadržování.

Mezi Východem a Západem se spustila „železná opona“. Vytýčil ji bývalý britský premiér Churchill za přítomnosti prezidenta Trumana v projevu ve Fultonu 5. března 1946: „Od Štětína na Baltu až po Terst na Jadranu byla napříč celým kontinentem spuštěna železná opona. Za touto linií leží všechna hlavní města starých států střední a východní Evropy. Varšava, Berlín, Praha, Vídeň, Budapešť, Bělehrad, Bukurešť a Sofie, všechna tato proslulá města i s obyvatelstvem jejich zemí se ocitla v oblasti, kterou musím nazvat sovětskou sférou, a všechna jsou vystavena nejen té či oné formě sovětského vlivu, ale i vysoké a v mnoha případech rostoucí míře ovládnutí z Moskvy... Jediné Athény – tedy Řecko se vši svou nehynoucí slávou – mohou svobodně rozhodnout o vlastní budoucnosti ve volbách konaných pod dohledem britských, amerických a francouzských pozorovatelů. Polské vládě ovládané Ruskem se dostalo povzbuzení, aby se neoprávněně zmocnila rozsáhlých německých území, a právě probíhá masové vyhánění Němců, jehož hrozivý dosah si až dosud nikdo nedokázal představit. Komunistické strany, které v těchto zemích byly velice malé, získaly postavení a moc zdaleka přesahující počet jejich

členů a ze všech sil se snaží prosadit totalitní vládu. Téměř ve všech případech byl nastolen policejní stát a prozatím nikde s výjimkou Československa neexistuje skutečná demokracie... Na základě toho, co jsem viděl u našich ruských přátel a spojenců během války, jsem přesvědčen, že neexistuje nic, co obdivují více než sílu, a neexistuje nic, k čemu by měli menší vážnost, než je slabost, zvláště pak vojenská slabost.“

Pět dnů nato Stalin rozhodl zřídit Vysokou školu vyšší fyziky a techniky, dnes známou jako Moskevská vysoká škola fyziky a techniky (*Moskovskij fyziko-těchničeskij institut*). Americký Sbor náčelníků štábů se v prosinci 1949, kdy měl k dispozici 300 atomových bomb, zabýval plánem *Droptshot* na útok proti SSSR. Dospěl k závěru, že tyto superzbraně by mu válku nevyhrály.

Stalin: „Ať vypukne válka teď!“

Za generální zkoušku na válku v Evropě považoval Západ vojenský střet v Koreji. V roce 1945 tuto zemi rozdělili osvoboditelé od japonských okupantů na dvě části: na severu, který obsadila sovětská Rudá armáda, se ujali vlády komunisté, zatímco na jih dorazili Američané, kteří tam razili demokratické principy a kapitalismus.

Severokorejský vůdce Kim Ir-sen chtěl obě části spojit násilným úderem. Jeho divize vpadly na jih v neděli 25. června 1950. Jih neměl silnou armádu, a proto jeho vojska ustupovala. Spojené státy nechaly v Organizaci spojených národů (OSN) odhlasovat, že jde o agresi, proti níž se musí svobodný svět postavit. Američané tam vyslali svá vojska, která spolu s oddíly z dalších států útočnicka zahájila zpátky pod vlajkou OSN.

J. V. Stalin, americký prezident Harry Truman a Winston Churchill na Postupimské mírové konferenci v červenci 1945. „Kapitalismus a socialismus si nemohou porozumět, a proto je válka nevyhnutelná,“ prohlásil už 9. 2. 1946 v Moskvě Stalin. (Bundesarchiv, Bild 183-29645-0001 / CC-BY-SA 3.0)

Prezident Truman dal pokyn k vývoji ještě strašnější zbraně – vodíkové bomby. Národní bezpečnostní směrnice číslo 68, dokončená v dubnu 1950, však vykreslovala chmurný obraz. V roce 1954 by mohl mít SSSR asi 200 jaderných bomb. Proto musíme posílit naše pozemní, námořní a letecké síly tak, aby byly během dvou let zdvojnásobené! Rovněž Velká Británie a Francie zahájily zbrojení.

Plán na útok proti Západu schválilo politické byro sovětské komunistické strany v noci na 28. ledna 1949 – uvedl americký admirál Elis M. Zacharias v knize *Behind*

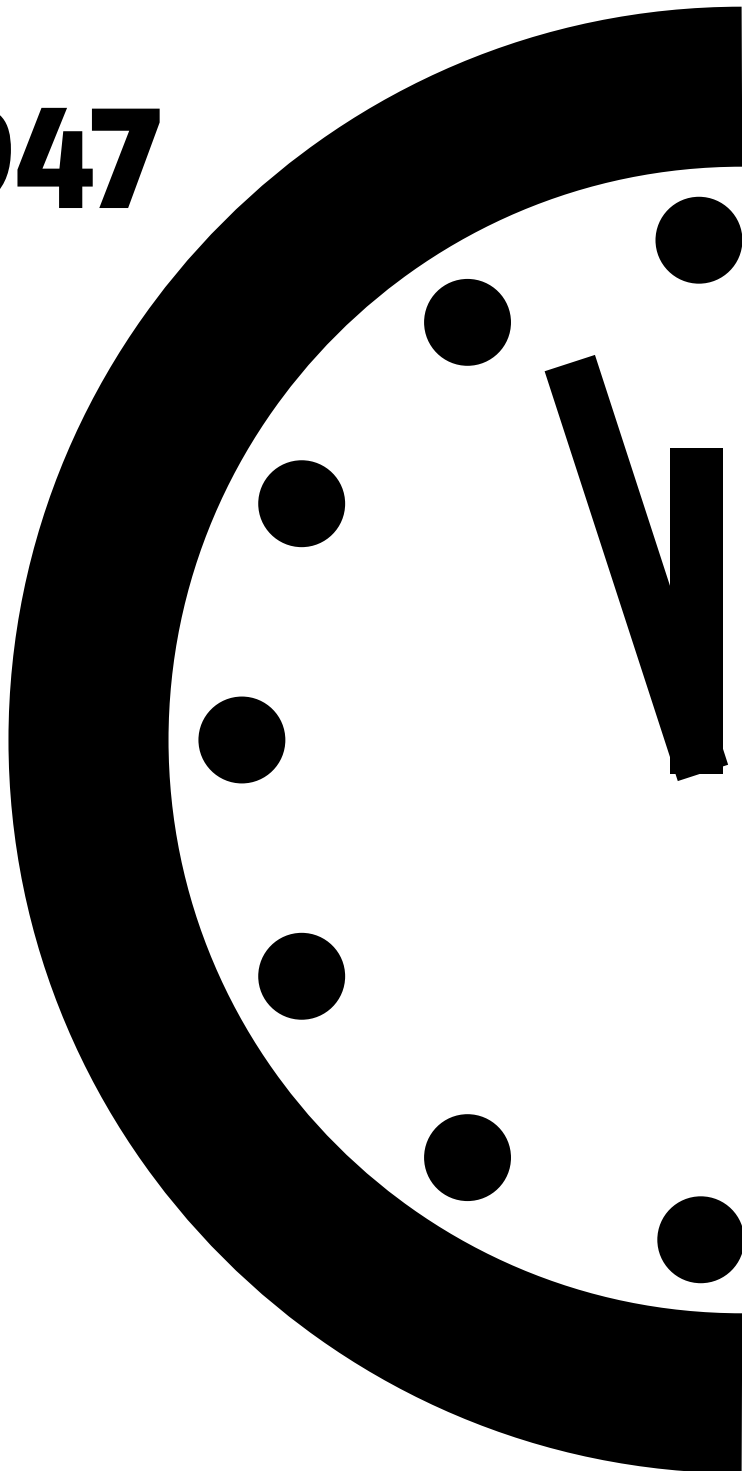
Closed Doors (Za zavřenými dveřmi). Milan Syruček z ní cituje ve své publikaci *Na prahu atomové války*: „Bude to nečekaný nevyhlášený útok z druhé hemisféry na způsob Pearl Harboru, v obchodních zavazadlech budou přivezeny vodíkové pumy, aby vybuchly v Detroitu, Pittsburghu nebo Oak Ridge, americké obilí a jiné potraviny budou naočkovány nebezpečnými baktériemi, které se připravují ve vojenském výzkumném lékařském ústavu v Krasnojarsku, k americkým břehům připluje ponorka, vypustí do geografického středu USA řízenou raketu, jež dokáže při výbuchu vyloučit chemickou cestou z ovzduší kyslík, čímž všichni Američané zahynou.“

V říjnu 1950 telegrafoval Stalin čínskému komunistickému vůdci Mao Ce-tungovi: „Spojené státy nejsou v této chvíli na velkou válku připraveny. Naopak naše pozice je silná a konfrontace se Západem se nemusíme obávat. Jestliže je třetí světová válka nevyhnutelná, ať vypukne teď.“ Kremelský vládce si byl jistý, protože už před rokem vyzkoušel atomovou bombu.

V lednu 1951 to Stalin oznámil nejvyšším představitelům států svého bloku, které k sobě povolal: „Sovětský svaz má jasnou převahu, ta je však jenom dočasná, bude trvat asi 3 až 4 roky... Je nezbytné využít tohoto krátkého období k systematické přípravě našich armád, k mobilizaci našich hospodářských, politických a lidských zdrojů.“ A pokračoval: „Tak se budeme moci chopit jedinečné příležitosti, abychom rozšířili socialismus do celé Evropy.“ Ostatně francouzský a italský lid je připraven „uvítat osvoboditele od amerického panství“.

Josif Stalin zemřel 5. března 1953. Nastoupila epocha vzájemného soužití, byť někdy opět dospěla až k ostré konfrontaci.

1947

HODINY POSLEDNÍHO SOUDU

Američtí vědci, kteří se účastnili vývoje prvních atomových bomb, se scházeli i po jejich dokončení a po odchodu z hlavní laboratoře na kopci Los Alamos v Novém Mexiku. Mnozí pocítovali výčitku za svůj podíl na vývoji této superzbraně a na dvou stovkách tisíc mrtvých v Hirošimě a Nagasaki. Usilovali proto o to, aby se atomové bomby dostaly pod mezinárodní kontrolu, ale to američtí a sovětsí politici samozřejmě nemohli připustit. Už v roce 1945 založili tito specialisté *Bulletin of Atomic Scientists of Chicago*, na jehož stránkách si vyměňovali názory. A když o dva roky později měnili obálku časopisu, požádal fyzik Hyman Goldsmith výtvarnici Martylu Langsdorfovou: „Vymyslete nějaké měřítko, které bude odrážet základní změny v úrovni nepřetržitého nebezpečí v jaderném věku.“

Malířka vybrala hodiny, které mají ukazovat, jak daleko je do katastrofické půlnoci. První číslo časopisu s obálkou, která ukazovala, že do konce světa zbývá sedm minut, vyšla

*Hodiny
Posledního
soudu
vznikly
v roce 1947.*

Nejlépe na tom byl svět v roce 1991 po pádu železné opony a po definitivním zmaru snah KGB zvrátit poměry v Sovětském svazu během srpnové krize, z níž vyšel jako vítěz Boris Jelcin (na fotografii z roku 1991) a tehdy prozápadní politici. *Hodiny Posledního soudu* ukazovaly celých 17 minut do atomové půlnoci.

Nejvyšší míru nebezpečí zaznamenal *Bulletin of Atomic Scientists* v roce 1953 – pouhé dvě minuty do půlnoci. Obě supervelmoci už tehdy disponovaly vodíkovými bombami. Bomba, kterou USA odpálily 1. 11. 1952 v Tichém oceánu, byla sedmsetkrát ničivější než ta, která byla svržena na Hirošimu.

v červnu 1947. Vznikly *Hodiny Posledního soudu (Doomsday Clock)*. Od té doby vycházejí na každé obálce *Bulletinu*. Jejich hodnotu určuje ke konci každého roku Rada pro vědu a bezpečnost, která současně časopis řídí. Tvoří ji světově uznávaní odborníci nejen na jaderné riziko, ale i na změnu klimatu a využívání nových technologií.

Hodiny se nastavují podle okamžité situace. Proto neodrážely například kubánskou raketovou krizi a strach Sovětů z manévrů v Západním Německu. Tyto události byly bez potíží vyřešeny několik týdnů před rokováním Rady. Nejlépe na tom byl svět v roce 1991 – 17 minut do atomové půlnoci.

Nejvyšší míru nebezpečí zaznamenal *Bulletin* v roce 1953 – pouhé dvě minuty do půlnoci. Obě supervelmoci, Spojené státy i Sovětský svaz, již zahájily zkoušky vodíkových bomb, nejničivějších verzí těchto strategických zbraní. Stejnou hodnotu ukazovaly *Hodiny* v prosinci 2018, protože světoví vůdci se nemohli dohodnout na omezení raketojaderného arzenálu a vyšly hrozivé zprávy o změnách klimatu. Diskuse o klimatu vedly v roce 2017 k hodnotě dvě a půl minuty.

Když na počátku roku 2018 severokorejský diktátor Kim Čong-Un vyhrožoval jadernou válkou, *Hodiny Posledního soudu* ukazovaly stejně neblahý čas jako v roce 1953.

Ke dvěma minutám se svět vrátil v lednu 2018, kdy severokorejský diktátor Kim Čong-Un po neúspěšném jednání s Donaldem Trumpem řinčel zbraněmi.

Od 23. ledna 2020 se riziko opět zvýšilo – na 1 minutu 40 sekund. Důvod? Předseda Rady pro vědu a bezpečnost Jerry Brown vysvětloval: „Nebezpečná rivalita a nepřátelství mezi supervelmocemi zvyšuje pravděpodobnost jaderného omylu.“ A dodal: „Změna klimatu krizi jenom zhoršuje.“

Hodiny Posledního soudu se staly pro západní svět nepochybnitelnou autoritou.

1947

